

حکایاتی تاریخی از شعائر و عزاداری

در بیان آیت‌الله العظمی شبیری زنجانیرحمۃ‌الله علیه

ادامه از صفحه ۹

۴-۴. شفا با تربیت سیدالشهداء ^(علیه‌السلام)

[دومین ماجرای که مرحوم حاج سیدسجاد زنجانی (پدر آسید احمد فهری) خودش دیده بود و به‌درخواست حاج آقارضا زنجانی در منزل ایشان نقل کرد، بدین‌صورت است که می‌گفت:]

زمانی با حاج میرزاهمدی [میرزایی زنجانی، داماد میرزا ابوطالب زنجانی] به مشهد مشرف شدیم؛ ولی در بدو ورود به‌شدت بیمار شدم؛ به‌گونه‌ای که توان بلندشدن نداشتم. حاج میرزاهمدی همه اطبای مشهد را برای مداوای من آورد؛ ولی مداوا نشدم. وقتی حاج میرزاهمدی از درمان من مأیوس شد، به من رو کرد و گفت: دارویی برای مداوای شما می‌شناسم که شرط تأثیرش مأیوس‌شدن از شفا به‌وسیله اسباب عادی است. شما از همه اسباب ظاهری مأیوس شده‌ای؟ گفتم بله. سپس از جیش تربتی درآورد و غبار آن را در آب ریخت و به من داد و گفت بخور. تا خوردم، حالتی بین بیهوشی و خواب پیدا کردم. سپس بعد از لحظاتی احساس کردم، بدنم که مانند چوب، خشک شده بود، نرم و سالم شد و کاملاً بهبود یافتم. سپس به حرم حضرت رضا [علیه آلاف التحیه والثناء] مشرف شدم و عرض کردم، یک ماه مهمان شما بودم؛ ولی این‌طور از من پذیرایی کردی. پس باید از خدا بخواهی که همین امسال موفق به زیارت جدت سیدالشهداء ^(علیه‌السلام) شوم. در همان سال نیز توفیق زیارت کربلا نصیب من شد.

۵. توصیف روضه‌های علما

۵-۱. دو روضه قدیمی

آسید عبدالله برقی رئیس و بزرگ خاندان برقی بود^۱ و حدود صدسال پیش در سال ۱۳۳۴ از دنیا رفت. وی چند پسر داشت که اعلم، افضل و استثنان امیر سیدمحمد بود و ریاست داشت. امیر سیدعلی پسر دیگر آسیدعبدالله و پس از وی امیر سیدحسن بود. من این سه پسر را می‌شناختم. امیر سیدمحمد را ندیدم؛ چون گویا در سال ۱۳۵۰ از دنیا رفت و من در آن موقع طفل بودم. امیر سیدحسن از همه کوچکتر بود. پسرش حاج‌آقا مصطفی از رفقا بود که در صحن حرم حضرت معصومه ^(علیه‌السلام) و بعد هم در مسجد محمّدی نماز جماعت اقامه می‌کرد. بعد از وی از احناد او روحانی مهمّی نمی‌شناسم. حاج‌آقا مصطفی متولی روضه معروف منزل برقی بود و بعد از او حاج‌اصغر آقای طباطبایی شوهر همشیره حاج آقا مصطفی آن را اداره می‌کند. حاج اصغراقا از بنی‌اعمام همسر سیدمحمد(پسر) است. حاج‌آقا حسین قمی عموی اعلای حاج اصغراقا است.

روضه برقی‌ها از روضه بیت روحانی اقدم است؛ چون آسیدعبدالله برقی زودتر از حاج سیدصادق روحانی به قم آمد. آسیدعبدالله و آسی صادق معاصر هم بودند؛ منتهی آسیدعبدالله قدری اسن^۲ بود. روضه حاج سیدصادق در همان مسجد مدرسه‌اش بود. حاج میرباق، داماد حاج سیدصادق که تاجر بود، در همسایگی خانه حاج سیدمهدی روضه دیگری داشت. (نیمه دوم صفر ۱۳۳۲)

۲-۵. روضه شب‌های اول ماه

مرحوم حاج آقای والد در ایام محرم روضه نداشت

و در مجالس علما مثل روضه منزل آقای بروجردی شرکت می‌کرد. وی شب‌های اول ماه روضه داشت و هر سال روز اربعین هم هیئتی از زنجانی‌های مقیم تهران به منزل‌شان می‌آمدند. اکنون هم همان هیئت در همان روز به دفتر می‌آیند و قریب به ۶۰ سال این کارشان سابقه دارد. (۹ شعب محرم ۱۳۳۴)

۳-۵. مجالس عزاداری مهم در سامرا

این قضیه را از آقای موراید شنیدم (ایشان از شخص معتبری نقل می‌کرد):

سه مجلس روضه مهم در سامرا برگزار می‌شد: یکی در منزل میرزای شیرازی، یکی در منزل حاج میرزاحسین نوری و یکی هم در منزل شیخ حسنعلی‌تهرانی.

درباره روضه منزل میرزا می‌گفت: وقتی میرزا در روضه شرکت می‌کرد، به‌قدری عظمت و هیبت میرزا بر جلسه حاکم بود، مثل این بود که هیچ متنفسی در جلسه وجود نداشت و مجلس در سکوت کامل بود؛ با اینکه مملوّ از جمعیت بود. میرزا اتّبت مخصوصی داشت. درباره مجلس روضه شیخ حسنعلی تهرانی می‌گفت: یک وقت آشیخ حسنعلی دیر کرد و وقتی وارد مجلس شد، چشم‌هایش از شدّت گریه به‌قدری ملتهب بود که گویی می‌خواست از حدقه بیرون بیاید. درباره علّت آن فرموده بود: من در منزل بودم، درحالت مکاشفه حضرت سیدالشهداء ^(علیه‌السلام) را دیدم که از پنجره اتاق سر به داخل کرد و فرمود: از عطش من صحبت کنید.^۵ (۱۹ ذیقعد ۱۴۳۳)

۴-۵. روضه میرزای شیرازی

آقای مروراید از بعضی مطلعین نقل می‌کرد: میرزاکه برای مجلس روضه تشریف می‌آورد، اشخاص «کاَن فی رؤوسهم الطیر» بودند و نفس از هیچکس کشیده نمی‌شد. میرزا عظمت عجیبی داشته‌است.

۵-۵. اهتمام مؤسس حوزه نسبت به روضه حضرت زهرا^(علیه‌السلام)

مرحوم آقای حاج شیخ عبدالکریم حائری هیچ مجلس روضه‌ای در منزلش نداشت، غیر از ایام فاطمیه دوم که در مدرسه فیضیه اقامه می‌شد. همین روش را نیز آقای حاج‌آقا مرتضی ادامه داد. (ربیع‌الآخر ۱۴۳۲)
آقای شیخ ابراهیم صاحب‌الزمانی، اهل زنجان و شیخ بامعنویت و مقدّسی بود. وی هر روز قبل از درس مرحوم آیت‌الله حاج شیخ عبدالکریم ^(علیه‌السلام) روضه مختصری می‌خواند و بعد از آن درس حاج شیخ شروع می‌شد.

شنیدم زمانی که آقای حاج شیخ در سامرا بود، در جلو دسته عزاداری حرکت می‌کرد و شعر عربی معروفی را دم می‌داد.^۶ در قم هم ایشان در جلو دسته عزا حرکت می‌کرد و دسته‌جات علماء پشت سر ایشان راه می‌افتادند. البته گاهی دسته سادات جلو دسته شیوخ بود و آقای حاج شیخ جلو دسته شیوخ حرکت می‌کرد و گاهی هم جلو همه دسته‌جات (اعم از سادات و شیوخ) حرکت می‌کرد. (عاشورا ۱۴۳۳)

۶-۵. علمای کثیرالبکاء

آقای میرزا محمدتقی اشراقی از سخنورانی بود که وقتی روضه می‌خواند، خودش هم گریه می‌کرد. شنیدم پدرش مرحوم حاج میرزامحمد ارباب نیز همین‌گونه بود. وی با اینکه رئیس بود، منبر هم می‌رفت و اهل گریه و بکاء بود و در روضه خودش

گریه می‌کرد.

مرحوم آشیخ بهاءالدین هیدجی هم اهل بکاء بود و وقتی روضه می‌خواند، پیوسته گریه می‌کرد. من نزد وی شرح لمعه خوانده بودم و بعدها با او هم‌بحث شدم. مرحوم حاج‌آقای والد و آقای خمینی ^(علیه‌السلام) هم اهل بکاء بودند. مرحوم آقای جودی از آقای شیخ عبدالحسین غروی تبریزی (همان کسی که عکس او در کنار آقای خمینی و مرحوم والد در دفتر ما نصب شده است) نقل می‌کرد: با این آقایان بیرون رفتیم، هنگام نماز شد. آقای خمینی در نماز گریه می‌کرد. آقای حاج‌آقا مرتضی حائری به‌شوخی گفت: تو گنه‌کاری، ما چه گنه‌گاهی کرده‌ایم؟! (ذی‌حجّه ۱۴۲۹)

۶- منبع‌شناسی (مقتل‌های معتبر)

در میان کتاب‌های مقتل، مقتل ابی‌مخنف قابل اعتناست. اصل خیلی از روضه‌ها در این مقتل است. ابومخنف شاگرد حضرت امام صادق ^(علیه‌السلام) بود. در تاریخ طبری در قسمت تاریخ کربلا، عمده مطالب از این مقتل نقل شده است.^۷ در باب مقتل، نفس المهموم حاج شیخ عباس قمی نیز کتاب خوبی است.

برای آگاهی از احوال انصار اباعبدالله ^(علیه‌السلام)، إِبصارالعین فی أحوال أنصارالحسین ^(علیه‌السلام) نوشته شیخ محمد سماوی کتاب خوبی است. وی خیلی متتبع و متقن بود.

همچنین کتاب فداکاری هفتاد و دو تن و یک تن با عنصر شجاعت نوشته مرحوم حاج‌میرزا خلیل کمره‌ای، کتاب خوبی است. وی در تألیف کتابش از مدارک مورد اعتنا نقل کرده است. کتاب دیگر ایشان در باب زندگانی مسلم‌بن عقیل ^(علیه‌السلام) از بهترین کتب درباره آن‌حضرت است.

مقتل لهوف یا ملهوف نیز کتاب خوبی است؛ منتهی حاجی‌نوری همه آن را قبول نکرده و معتقد است که سیدبن طاووس ^(علیه‌السلام) این مقتل را در سنین جوانی و دوران نخبتگی نگاشته است؛^۸ ولی آقای استادی در نقد شهید جاوید به‌تناسبی از مقتل سیّد دفاع کرده و نوشته است که خود سیّد در کتاب اقبال که از کتب اخیر و مهمّ اوست، از کتاب ملهوف به بزرگی یاد و مطالب آن را تأیید می‌کند.^۹ (شب نهم محرم ۱۴۳۲)

- پی‌نوشت‌ها**

۱. شیخ محمدشریف رازی، آثار الحجة، ج۱، ص ۳۳۲، ۳۳۱.

۲. البته در جریان تشرّف سیدحسین حائری، بین نقل آقای حاج‌آقا رضا صدر و نقل حاج شیخ علی‌اکبر نهانودی در عبقری الحسان تفاوت است. حاج شیخ علی‌اکبر با صاحب قصه رفیق بود و در همان وقت جریان را یادداشت کرده بود. این را که من نقل می‌کنم، مخلوطی از هر دو نقل است. این قصه در عبقری الحسان هم نوشته شده است.

(ش)

۳. حجت‌الاسلام آقای آل‌طه، خطیب و واعظ موفق و معروف دام عمره و توفیقه نقل کرده است:

من منزل آسید مصطفی برقی منبر می‌رفتم. در مجلس روضه برقی نسون غلبه داشتند و مردها نیز شرکت می‌کردند. مردها در قسمتی از حیاط و اتاق‌ها می‌نشستند. مرحوم علامه طباطبایی هم در روضه شرکت می‌کرد. رفتار، منش و ادب علامه برای ما درس بود. یک وقت من از منبر پایین آمدم، مرحوم علامه به آسید مصطفی رو کرد و پرسید: چند سال است که در اینجا روضه خوانده می‌شود؟ آقای آسید مصطفی گفت: هشتاد یا هشتاد و پنج سال. علامه پرسید: آیا این محوطه حیاط از هشتاد سال پیش همین‌گونه بود یا اینکه تغییر و توسعه‌ای یافته است؟ آسید مصطفی گفت: یک بخش ملحق و ترمیم شده؛ ولی قسمت‌هایی که شما نشسته‌اید و این اجزها، از هشتاد سال پیش است. آسید مصطفی رفت و علامه آهسته به من فرمود: اینکه درباره اینجا سؤال کردم، علّش این بود که قسمتی که هشتاد سال دیوار و آجرش روضه ششیده‌اند، با قسمت ترمیمی یا توسعه‌یافته، فرق می‌کند.

۴. آسیدالفضل برقی منحرف ارتباطی با این بیت ندارد. پدرش عمامه‌پیچ بود. عمامه‌پیچی در آن دوره شغل بود. قبل از اینکه رضاخان لباس‌ها را متحدالشکل کند، تجار و بازاری‌ها هم عمامه داشتند و کسانی که بلد نبودند عمامه بپيچند، به عمامه‌پیچ‌ها مراجعه می‌کردند و آنها با ترتیب خاص عمامه می‌پيچدند. (ش)

۵. حجت‌الاسلام علی فاضلی نقل می‌کرد: آیت‌الله شبیری قیلاً(در سال ۱۳۲۵، صدمین سالگرد وفات شیخ حسنعلی تهرانی) فرموده بود:

«وق روضه شیخ حسنعلی تهرانی با روضه سایرین این بود که خود شیخ حسنعلی در منزلش منبر می‌رفت، معظم‌له این را نفی نکرد و در تأیید فرمود: ذیل داستان نیز می‌تواند مؤید همین مطلب باشد.

۶. در کتاب شرح احوال آیت‌الله اراکی (ص ۳۹۱) از آیت‌الله اراکی چنین نقل شده است: «ماه محرم که پیش می‌آید، دهه عاشورا مرحوم حاج میرزا محسن شیرازی رأیش قرار می‌گیرد که دسته سینه‌زن از طلاب بیرون بیاید روز عاشورا در همان «سرّ من رأ». نوحه‌خوانش که باشد؛ نوحه‌خوانش را حاج شیخ عبدالکریم قرار می‌دهند؛ چون هم جوان بوده است و هم جهوری الصوت بوده، صوت خیلی بلندی داشته است و آن اشعاری که می‌خوانده است، من هم یک شعرش را یادم است. من نبودم؛ ولی خودش می‌گفت: «یا علی المرتضی غوث الوری کعبه الحجی» این را می‌گفته است. اشعاری هم بعدش بوده است. آن اشعار بعدی را که می‌خوانده است، این یکی را همه دم می‌گرفتند.

درباره این شعر در ص ۲۹۰ – ۲۸۹ همان کتاب از آیت‌الله اراکی نقل شده:

«اشعار یک صفحه بود که مرحوم آقا سیداسماعیل، پدر آقا‌سید عبدالهادی شیرازی معروف، در مصیبت سروده بود».
۷. محمدبن جریر طبری، تاریخ الطبری، ج ۴، ص ۳۶۰ – ۳۵۰.
۸. وی در خاتمه مستدرک (ج ۲، ص ۴۵۲) نوشته است:
فأله [آی: السیدان طائوس] ما أسند فیها [آی: فی مصباح الزائر والملهوف] شيئاً من الأخبار والقصص والأعمال والأدعية والزيارات إلی مآخذ وفیها ما هو مأثور یسند أو أسانید متعدّدة، ألفها فی عنوان عمره – كما یأتی- ثم غيّر طریقه فی سائر مؤلفاته وبنى علی ذکر المآخذ ولو دعاء صغير وعمل خفیر.

۹. ابن طاووس در اقبال (ج ۳، ص ۵۷) در فصل «فیما نذکروه من عمل يوم عاشوراء» نوشته است:
فیجلس الإنسان فی العراء لقراءة ماجری علی ذرّۃ سید الأنبیاء (صلوات الله علیّ جلاله علینا وعلیهم) و ذکر المصابب الذی تجذّت بسفک دماهم والإساءة إلیهم، ویقرأ کتابنا الذی سقیناه بکتاب: «اللّهوف علی قتلی الطفوف» وإن لم یجده قرأ نذکره هاهنا....

جنبش‌های آزادی‌بخش مستضعفان.

محورهای همایش

۱) ابعاد و ویژگی‌های شخصیتی؛

۲) اندیشه و معارف دینی؛

۳) اسلام سیاسی و پیشرفت‌گرا؛

۴) مکتب امام خمینی ^(علیه‌السلام) و انقلاب اسلامی؛

۵) اخلاق، رشد و خودسازی معنوی؛

۶) ایران قوی، مستقل و مقتدر؛

۷) فرهنگ و هویت ایرانی. اسلامی؛

۸) قانون و قانون‌گذاری؛

۹) اقتصاد مقاومتی؛

۱۰) علم، فناوری و نوآوری؛

۱۱) تمدن نوین اسلامی؛

۱۲) سیاست خارجی و دیپلماسی انقلابی؛

۱۳) دفاع و امنیت؛

آخرین مهلت ارسال مقالات کامل: ۱۴۰۵/۰۸/۳۰

تاریخ شروع کنفرانس: ۱۴۰۵/۱۲/۰۴

برای آگاهی از ریز موضوعات همایش، به پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار امام مجاهد شهید حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای ^(علیه‌السلام) مراجعه شود.

- اخبار کوتاه جهان**

- آمریکا**

▪ **مردم آمریکا زیر چرخ‌های سنگین تورم له شده‌اند:**

وزیر خزانه‌داری آمریکا در سخنانی به تبعات تجاوز پرهزینه کشورش به ایران اشاره و اذعان کرد: مردم آمریکا زیر چرخ‌های سنگین تورم له شده‌اند. او که می‌کوشد مشکلات عدیده هم‌حزبی‌های جمهوری‌خواهش در آستانه انتخابات میان‌دوره‌ای کنگره را به‌گونه‌ای توجیه کند، مدعی شد: برای نخستین‌بار از زمان آغاز صادرات نفت توسط ایران، این کشور در هفته جاری هیچ‌گونه صادرات نفتی نخواهد داشت و ما در حال منزوی‌کردن ایران در سطحی بی‌سابقه هستیم. اسکات پیست در ادامه گفت: ما مانند دولت بایدن به مردم آمریکا نمی‌گوییم جقدر شرایطشان خوب است. مردم آمریکا زیر چرخ‌های سنگین تورم له شده‌اند.

▪ **هپباد زیردربایی آمریکا پیش از توقیف، ماه‌ها برای نیروهای آمریکایی مأموریت انجام داده بود:** پالمر لاکِی، بنیان‌گذار مدیر شرکت Anduril: ایران یک فوند خودروی زیرآبی خودران LD–Dive ساخت این شرکت را در اختیار گرفته است. این سامانه که برای عملیات در محیط‌های پرخطر طراحی شده، ماه‌ها در منطقه فرماندهی مرکزی آمریکا (سنتکام) فعالیت داشته و هزاران ساعت در پشتیبانی از نیروهای آمریکایی عملیات انجام داده است.

- عراق**

▪ **آمریکا از عراق نرفت؛ فقط شکل حضورش را تغییر داد:** با وجود ادعای پایان مأموریت ائتلاف آمریکایی در عراق، تداوم حضور نیروها، تجهیزات و همکاری‌های اطلاعاتی نشان می‌دهد، واشنگتن صرفاً شکل حضور نظامی خود در این کشور را تغییر داده است. وال‌استریت ژورنال گزارش داد: تعدادی از سامانه‌های پدافندی و تفنگداران آمریکایی در عراق باقی می‌مانند. آمریکا قابلیت‌های اطلاعاتی و شناسایی خود را که می‌تواند در داخل عراق مورد استفاده قرار گیرد، حفظ خواهد کرد.

- افغانستان**

▪ **طالبان زیر بار تحریم هوایی ایران نرفت:** طلوع‌نیوز افغانستان اعلام کرد: به‌رغم تحریم بخش هوایی ایران از سوی آمریکا، طالبان به شرکت‌های ایرانی اجازه پرواز به افغانستان را داده است.

- رژیم صهیونیستی**

▪ **محبوبیت رژیم صهیونیستی در ایالات متحده به‌طور بی‌سابقه‌ای کاهش یافته است:** دن شاپیرو، سفیر پیشین آمریکا در اراضی اشغالی، با اشاره به کاهش بی‌سابقه جایگاه رژیم اسرائیل در میان افکار عمومی آمریکا از جمله جمهوری‌خواهان، گفت: بعید است بنیامین نتانیا‌هو نخست‌وزیر این رژیم بتواند این روند را معکوس کند.

- امارات**

▪ **اذعان صریح امارات به هماهنگی‌های امنیتی با صهیونیست‌ها:** وزارت خارجه امارات، در واکنش به گزارش‌ها درباره هشدارابطویی به رژیم صهیونیستی پیش از آغاز عملیات طوفان‌الاقصی، ضمن عدم تکذیب این گزارش‌ها، با افتخار از تبادل اطلاعات امنیتی با این رژیم سخن گفت.

- فرانسه-یمن**

▪ **مشارکت فرانسه در تجاوز سعودی به یمن:** منابع یمنی گزارش دادند، یک فروند هواپیمای سوخت‌رسان ایرباس MRTT ۸۳۳۰ متعلق به نیروی هوایی فرانسه از پایگاهی در جیبوتی به پرواز درآمد تا به جنگنده‌های شرکت‌کننده در تجاوز به یمن در نزدیکی باب‌المندب سوخت‌رسانی کند. پیش از این برخی منابع یمنی از مشارکت انگلیس در تجاوزات سعودی به مناطق مسکونی یمن خبر داده بودند.

- فرانسه**

▪ **بازداشت پنج‌هزار دانش‌آموز فرانسوی:** شمار دانش‌آموزان بازداشتی در فرانسه، بیش از ۵ هزار نفر اعلام شد. این دانش‌آموزان در جریان اعتراض به نبود امکانات و نابرابری آموزشی دستگیر و بازجویی شدند که دادگاه شماری از آنها، روزهای آینده برگزار می‌شود.

- یمن-عربستان**

▪ **هشدار جدی یمن به شرکت‌های هواپیمایی در خصوص پرواز در حریم هوایی عربستان:**مرکز هماهنگی عملیات انسانی یمن با صدور بیانیه‌ای رسمی، به تمامی شرکت‌های هواپیمایی فعال در آسمان عربستان سعودی درباره خطرات تردد در این منطقه هشدار جدی داد. فضای هوایی سعودی به‌عنوان صحنه عملیات نیروهای مسلح یمن اعلام شده و تحولات نظامی در آن جریان خواهد داشت.

▪ **درخواست عربستان از چین برای میانجیگری میان ریاض و صنعا:** عربستان سعودی از دولت چین درخواست کرده است به‌طور رسمی میانجی‌گری میان ریاض و صنعا را برای اعلام آتش‌بس در یمن بر عهده بگیرد. این منابع افزودند که مقام‌های سعودی به پکن اطلاع داده‌اند ریاض آمادگی دارد با برقراری آتش‌بس با صنعا موافقت کند؛ آتش‌بسی که توقف عملیات نظامی، از جمله حملات هوایی، را دربرمی‌گیرد.